

HELE SOOMETS
TE-24
KURESSAARE AMETIKOOL
2025

HALLISTE

ÜLEVAADE RAHVARÕIVASTEST

ÜLDINE ÜLEVAADE	03
SEELIK	04
SÄRK	05
KIRIVÖÖ	06
PEAKATE	07
PÖLLED	08
TIKAND	09
ALLIKAD	10

SISUKORD

Lääne-Mulgimaa kihekonnad Halliste ja Karksi asusid Viljandimaa edelapiiril ja nad moodustasid Halliste ja Karksi kaksikkihelkonna ja kultuurilooliselt ühtse ja **vanapärase Lääne-Mulgi rühma, siis seetõttu käsitletakse kahe kihelkonna rahvarõivaid koos.**

Halliste-Karksi rahvarõivad olid 19. sajandi keskpaiku Lõuna-Eesti üldise arhailisuse taustal silmatorkavalt vanamoelised.

Peamised elemendid: **valge pearätt**, villane õlakate ehk **sõba** ja linane õlakate ehk **linik**, kokkuõmblemata villane **vaipseelik** ehk sõba/sõuke ja linane ehk pallapool, arhailise **taimornamendiga puusapõll** ehk küllerätt, kitsas vöökirjakujuline geomeetriline sukakiri, väga **arhailise löikega särk** ehk ame ja viimasega lõikelt sarnanev **pikk-kuub** ehk vammus, särk.

SEELIK

HALLISTE RAHVARIIDED

Seelikuks oli vaipseelik, mis oli levinud seelikutüüp Mulgimaal ja eriti just Halliste ja Karksi kihelkonnas.

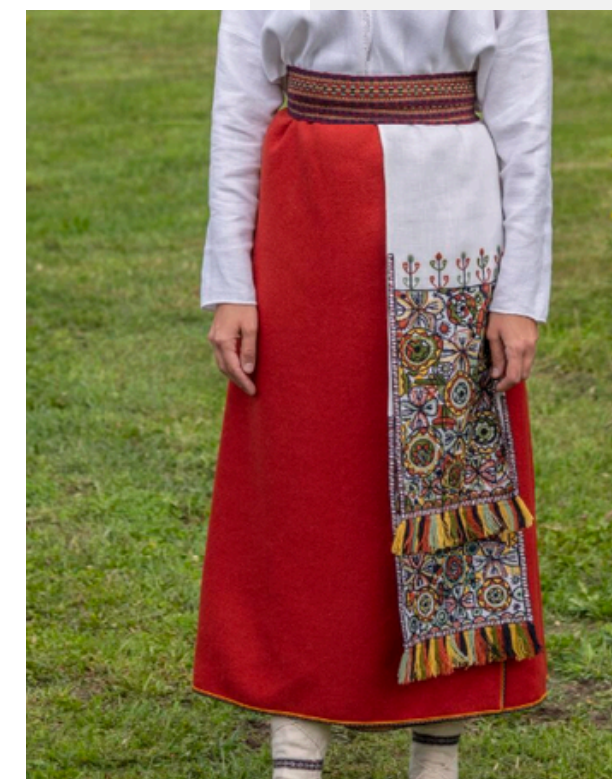
Vanasti kooti suured villased riidetükid, mis keerati ümber keha, volditi tagant ja **kinnitati kirivööga**.

Värid:

Alguses olid seelikud mulgimaal tumeda - **mustad** või lambapruunid. Siis kooti ka valget seelikut. **Valge** seelik on teadaolevat vanimaid vaip-seeliku variante (17. sajand isegi) **Punane** seelik oli mõrsja seelik, mida kandsid noorikud või naised abielu alguses (pigem ikka nooremad naised).

Vaipseeliku serva kaunistavad **peened kõlapaelad ehk poogad**. Need on 5-7mm laiused ja need raamivad kogu seeliku serva.

Vaipseeliku alt paistsid välja kirjatud sukad.

LIHTNE ARHAILINE SÄRK

Halliste naiste särgid säilitasid 19. sajandi keskpaiku oma **arhailise kotitaolise lõike** – olid kitsamate kurrutamata avasuuvarrukatega ehk **värvlita, ilma krae ja õlalappideta**.

Särgi õmblemiseks võeti peene valge linase riide tükk, mis oli kaks korda nii pikk nagu soovitud särgi pikkus, murti kahekorra, õmmeldi ääred külgedelt kokku, kusjuures jäeti ainult käeaugud. Varrukad olid kitsad ja laienesid veidi õla pool.

Ainulaadseks ja ainukeseks kaunistuseks arhailise lõikega pidulikul särgil oli peen, kitsas, **miniatuurne põimpilu sügava rinnalõhiku ääres** ehk ratta- ja poolrattakiri.

Põimpilu õmmeldi hästi peenele särgimaterjalile peenikese valge linase niidiga, kusjuures püstjooneline rinnasisselõige jäeti kaela tagant umbes 14 cm ulatuses pilutamata.

KIRIVÖÖ

HALLISTE RAHVARIIDED

Hallistes olid levinud nii **kõlavööd, kirivööd kui ka telgedel kootud vööd.**

Kirivöö on rahvariide oluline komponent ja kuna halliste vaipseelikud olid alguses ilma värvlita, siis ilma vööta poleks seelik ülevalgi seisnud.

Värvidelt on vanematel Halliste vöödel **kasutatud ka sinist domineeriva värvina**, mis Eestis üldiselt ei ole väga levinud. Nagu ikka on paikkonniti nimetused mustritel varieeruvad ja tore on märkida, et Eestis laialt levinud kaheksanna motiiv kandis Halliste kandis nime kuldsõle kiri.

Halliste vööd on nii laia keskkirjaga tüüpi kui ka 19. sajandi teisel poolel levisid Lõuna-Eestis (sh. Halliste kandis) 4-6 värvi lapilised (nopsilised) läbivillased vööd.

PEAKATE

Mulgi rätt, kuklas sõlmitav **valge linane**, ka puuvillane neljakandiline pearätt, lähedane linikule; kanti Mulgimaal. Hallistes oli Mulgi rätt **ruudukujuline** (u 1 × 1 m), **ilma kaunistusteta**, ja **sõlmiti kolmnurkselt** kokkumurtult kuklas nii, et üks nurk jäi seljale rippu. Teistest otsest tehti kahekordne sõlm nõnda, et nurkadest jääksid ilusad liblikatiivad seoseks.

PÖLLED

Seeliku kinnituse ees vasakul kanti **tikanditega puusapõlle**. Mis on ca 30 cm laiune ja 1,2m pikkune kahest otsast tikitud ilupõll, mis rippus nii, et mõlema otsa tikandid on kenasti näha. Esimene ots lühemalt, tagumine pikemalt. Kinnitati ta kirivöö vahele.

Abielunaistel **lisandus tavaline eespõll**, mis võis olla tikanditega või lihtne. Kasutati nii valget kui värvilist.

TIKAND

Taimeaineline Mulgi tikand esines sõbadel, puusapõlledel, põlledel, mulgirättidel ja suurättidel. Tikkimiseks kasutati kodukedratud jämedat lõnga, seetõttu oli ka tikand jämedakoeline. Lõngu värviti kodusel teel saadud taimevärvidega.

Värvigamma koosnes põhitoonidest: kollane, punane, sinine, roheline. Roheline värv sümboliseeris maad, kasvavaid taimi, aga ka surma. Sinine tähistas taevast ja mõtlemist. Tumeroheline ja tumesinine annavad tikandile põhionaalsuse. Punast — maa, vere, tule ja armastuse värvi — ja kollast kui päikesevalguse tähist kasutatakse rohkem värvilaikudena. Tavapäraselt olid värvilised motiivid piiratud tumesinise lõngaga.

Tikkimiseks kasutati vars-, sämp-, ahel-, rist-, ristik-, madal- ja mähkpistet.

Ajastu ornamendikunstile iseloomulikult on tikandite motiivid enamasti ümbritsetud kontrastvärvuses topeltkontuuridega, mis sageli on gootipäraselt sämbuliste servadega.

FOTO ALLIKAS: [HTTPS://RAHVAROIVAD.EE/REGIOONID/LOUNA-EESTI/HALLISTE/HALLISTE-NAINE#](https://rahvaroivad.ee/regioonid/louna-estti/halliste/halliste-naine#)

ALLIKAD

1. ETV SAADE "PRILLITOOS" 02.03.3025 (VT. LÕIK 30MIN ALATES). VILJANDI RAHVARÕIVAKOOLI NÄITUSEL INNA RAUD (TÜ VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA PÄRANDTEHNOLOOGIA ÕPPEKAVA LEKTOR) TUTVUSTAMAS VAIPSEELIKUT
2. EESTI RAHVARÕIVAD:
[HTTPS://RAHVAROIVAD.EE/REGIOONID/LOUNA-EESTI/HALLISTE/HALLISTE-NAINE](https://rahvaroivad.ee/regioonid/louna-eesti/halliste/halliste-naine)
3. [HTTPS://MULGIMAA.EE/MULGI-KEEL-JA-MEEL/RAHVAROIVAD/HALLISTE-JA-KARKSI-KIHELKONNA-RAHVAROIVAD/HALLISTE-KARKSI-NAISTEROIVAD/](https://mulgimaa.ee/mulgi-keel-ja-meel/rahvaroivad/halliste-ja-karksi-kihelkonna-rahvaroivad/halliste-karksi-naisteroivad/)
4. [HTTPS://MUUSEUM.VILJANDIMAA.EE/VANA/INDEX8340.HTML?OP=BODY&ID=114&PRN=1](https://muuseum.viljandimaa.ee/vana/index8340.html?op=body&id=114&prn=1)
5. [HTTPS://RAHVARIIDEJUTT.BLOGSPOT.COM/2011/07/HALLISTE-RAHVARIIDED.HTML](https://rahvariidejutt.blogspot.com/2011/07/halliste-rahvariided.html)
6. TIKANDIST: [HTTPS://WWW.MULGIMAA.EE/MULGI-KEEL-JA-MEEL/RAHVAROIVAD/ARHAILINE-MULGI-MUSTER](https://www.mulgimaa.ee/mulgi-keel-ja-meel/rahvaroivad/arhailine-mulgi-muster)
7. HALLISTE VÖÖKIRJAD:
[HTTPS://MEDIA.VOOG.COM/0000/0037/2714/FILES/HALLISTE%20JA%20KARKSI.PDF](https://media.voog.com/0000/0037/2714/files/halliste%20ja%20karksi.pdf)
8. [MUIS.EE](https://muis.ee) - OTSING HALLISTE (PÖLL, PUUSAPÖLL, SÄRK, KIRIVÖÖ).
9. VUNDER, 1992
([HTTPS://FOLKART.EE/URITUSED/ARHAILINE-TIKAND/](https://folkart.ee/uritused/arhailine-tikand/))

